

ဆဲးလီမံလောပဒိဉ်တီဖိ သုဉ်ကို

တၢ်ဆဲးလီမံအမံလောတီဖိသုဉ်အကိုန့ဉ် မ့ၢ်တၢ်လၢအလီသ့ဉ်ပိၢ်သးဝး ဒီး တၢ်ဆၢတၢ်အကါ ဒိဉ်တခါလီၤ. တၢ်တီၤမၤမၤတခါအံၤဟ့ၣ်ဝဲဒၣ် တၢ်ဆဲးလီမံ လၢညီန့ၢ်တၢ်သံကွၢ်တဖၣ် လၢအဘၣ် ဃးဒီးတၢ်ဆဲးလီမံလောပဒိဉ်အတီဖိသုဉ် အကိုအပူၤန့ဉ်လီၤ.

၁. ဘၣ်မနုၤအယိယဖိဘၣ်လဲထီဉ်တီဖိသုဉ်အကိုလဲဉ်.

ဖိသုဉ်ဆဲးတဖၣ် လဲၤခိဖျိဝဲဒၣ်တၢ်ဆိတလဲချ့လူ လၢအဝဲသ့ဉ်အတၢ်ဒိဉ်ထီဉ် ဒီး ခိဉ်န့ၢ်အတၢ်ဒိဉ်ထီဉ်ထီ ထီဉ်အပူၤန့ဉ်လီၤ. တီၤဖိသုဉ်ကိုဟ့ၣ်ဝဲဒၣ် တၢ်မၤလိမၤ ဒီးအခွဲးအယၢ်လၢအကလီ ဒီးအကံၢ်အစိလၢအဂ့ၢ်တခါ ဖဲဆၢကတီၢ်အကါဒိဉ် တခါအံၤအကတီၢ်န့ဉ်လီၤ. လၢတီၤဖိသုဉ်အကိုတီၤဒၢးတဖျၢဉ်အပူၤန့ဉ်, နဖိအံၤ ကဘၣ်တၢ်သိဉ်လိန့ၣ်ယုၤအီၤ ခိဖျိသရၣ်သမါတဖၣ် လၢအကဟုကဟံတၢ် ဒီး အိဉ်ဒီးကံၢ်ဖိ ဒီးန့ၢ်ဘျးန့ၢ်ဖိဉ်လၢတၢ်မၤလိမၤဒီး ဒီးတၢ်လိာ်ကွဲးဒီး ဖိသုဉ်အဂၢ တဖၣ်န့ဉ်လီၤ. နကိုကဒးအိဉ်ထီဉ်ဝဲဒၣ်ပုၤတဝါတခါ လၢအဟံပနီဉ်ဖိသုဉ်တဂၢ ဇုာ်ဇုာ်အတၢ်လိဉ်ဘၣ်လီၤဆိတဖၣ် ဒီးမၤဆူဉ်ထီဉ် အဝဲသ့ဉ်အတၢ်အံၤမၤလိမၤ ဒီးတၢ်န့ဉ်လီၤ. နဒီးန့ၢ်ဘၣ်တဘျီကြးဘၣ်တုၤထီဉ်ထီဉ်ဘးဝဲဒၣ် ဒီးတၢ်တီၤမၤ မၤမၤလၢလၢအဂၢ ဒ်သိးဒီးတၢ်အိဉ်တၢ်အိတဖၣ် ဒီးတၢ်ဝဲစိာ်တီဆူၤန့ဉ်လီၤ.

ဖိသုဉ်တဖၣ်စးထီဉ်တီဖိသုဉ် ဃုာ်ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢအအိဉ်ဟံ စၢၤဒီးအီၤတ ဘျးမံၤ ဒီးဒိဉ်ထီဉ်ဝဲဒၣ် လၢတၢ်ဒိဉ်ထီဉ်အပူၤလၢ အလီၤဆိလိာ်အသးတဖၣ် လၢကျိၤ ကွၢ်အါဘိအပူၤလီၤ.

၂. လၢမံဉ်န့ဉ်စိထုဉ်အပူၤယဆဲးလီမံအမံကသုလၢအါဖဲလဲဉ်.

နဖိဆဲးလီမံလောတီဖိသုဉ်အပူၤသ့ဝဲဒၣ် ဖဲ-

- အသးပုၤထီဉ်ၣ်န့ဉ် နံဉ်ဖဲလါစဲးပထုဘၣ် ၁ သီန့ဉ်လီၤ. တၢ်ယုထုတဖၣ်အိဉ်ဝဲ ဒၣ် လၢတၢ်ကမၤလီၤတၢ် နဖိအသးနံဉ်န့ဉ်လီၤ. သမံသမိးဘၣ်ဒီးန့ဉ်ကဝီၤ အကီၢ်ရၣ် လၢတၢ်ကယုထုတၢ်လၢအကဘၣ်လိာ် သးဒီး နဟံဉ်ဖိသုဉ်တခါ န့ဉ်တက့ၢ်.
- အဝဲသ့ဉ်မၤဝဲၤတၢ်ဝဲဒၣ်ဖိသုဉ်ဆဲးအကတီၢ် တၢ်သမံသမိးမၤကွၢ်တဖၣ်န့ဉ် လီၤ. ကွၢ်ဘၣ် တၢ်သံကွၢ် ၅ လၢတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဆူညါအဂီၢ်တက့ၢ်.
- အဝဲသ့ဉ်တုၤထီဉ်ထီဉ်ဘးလၢ တၢ်ဆဲးကသံဉ်ဒီသဒါအတၢ်လိဉ်ဘၣ်တဖၣ် န့ဉ်လီၤ. ကိုတဖၣ် လိဉ်ဘၣ်နဖိအတၢ်အိဉ်ဆူဉ်အိဉ်ချ့အတၢ်မၤနီဉ် လၢအ ဒုးန့ဉ်ဖျိထီဉ်အတၢ်ဆူးတၢ်ဆါ အတၢ်စံဉ်စိၤ ဒီးကသံဉ်ဒီသဒါတဖၣ်န့ဉ် လီၤ. နကသံဉ်သရၣ်မ့ၢ်တၢ်ဆါဟံဉ်ဖိ ထုးထီဉ်ဟ့ၣ်န့ၢ် တၢ်ဆဲးကသံဉ် ဒီသဒါ အတၢ်မၤနီဉ်ဝဲသ့လီၤ. မံဉ်န့ဉ်စိထုဉ်တၢ်သိဉ်တၢ်သီလိဉ်ဘၣ်ဝဲဒၣ် ဖိ သုဉ်တဖၣ် လၢအဆဲးလီမံလောတီဖိသုဉ် ကဘၣ်ဆဲးကသံဉ်ဒီသဒါ လၢအဆိဆါတၢ်ဆါလီၤလီၤဆိဆိတနီၤ မ့ၢ်တၢ်ဘၣ်လၢဖိသုဉ်တဂၢအံၤတၢ် ပုၤပူၤဖျးအီၤအိဉ်အါန့ဉ်လီၤ. ကွၢ်ဘၣ် မံဉ်န့ဉ်စိထုဉ်တၢ်အိဉ် ဆူဉ်အိဉ်ချ့ဝဲၤ ကျိၤအဟုာ်ယဲၤဘျးစဲးသန့လၢအမ့ၢ် (<https://www.health.state.mn.us/people/immunize/basics/kids.html>) လၢတၢ် ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဆူညါ အဂီၢ်တက့ၢ်.

၃. မ့ၢ်ယဆူၤဖိဆူပဒိဉ်ကိုကသုဖဲလဲဉ်တဖျၢဉ်လဲဉ်.

ဟံဉ်ဖိသီဖိခဲလၢကဆဲးလီမံအဖိတဖၣ်အမံၤ လၢကီၢ်စဲဉ်တခါဖဲအဝဲသ့ဉ်အိဉ်ဆိးန့ဉ် သ့လီၤ. သ့ဘၣ် မံဉ်န့ဉ်စိထုဉ်ကိုအကီၢ်ရၣ်အတၢ်ယုကွၢ် (<https://www.gis.leg.mn/iMaps/schooldistricts/>) လၢတၢ်ကထံဉ်န့ၢ် နကီၢ်ရၣ် အဂီၢ်တက့ၢ်. လၢမံဉ်န့ဉ်စိထုဉ်အပူၤ, ဟံဉ်ဖိသီဖိတဖၣ်ယုထုလၢ ကဆဲးလီမံၤ လၢကီၢ်ရၣ်တဒ်သိးလိာ်အသးအပူၤသ့လီၤ. တၢ်အံၤတၢ်ကိးအမံၤဒ် တၢ်ဆဲးလီမံ လၢတၢ်အိးထီဉ်ယာ်အီၤ (<https://education.mn.gov/MDE/fam/open/>) န့ဉ်လီၤ. ခုဉ်ထုဉ်အကို (ကိုလၢအရဲဉ်ကျဲၤမၤတၢ်လၢတၢ်သ ဘျးပူၤ) တဖၣ်န့ဉ် မ့ၢ်ကမ့ၢ်အကိုလၢတလိဉ်ဟ့ၣ်အပူၤတဖၣ် လၢတဘျးစဲးအ သးဒီးကီၢ်ရၣ်တခါဘၣ်န့ဉ်လီၤ.

၄. လၢတၢ်ကတီၢ်ထီဉ်တၢ်ဆဲးလီမံအဂီၢ် မ့ၢ်ယကလိဉ်ဘၣ်လိာ်လဲဉ်မ့ၢ်တဖၣ်လဲဉ်.

သမံသမိးဘၣ်ဒီးန့ဉ်ကဝီၤအကီၢ်ရၣ် လၢတၢ်ကမၤလိန့ဉ်ဘၣ်ဃး တၢ်ဆဲးလီမံ အလိာ်တကီၢ်တဖၣ်န့ဉ်တက့ၢ်. ဟံဉ်ဖိသီဖိတဖၣ်တလိဉ်တီဉ်ထီဉ်တၢ်ကဲထံ ဖိကီၢ်ဖိအလိာ်အုဉ်သး မ့ၢ်တဖၣ် တၢ်သးလီၤသ့ကွၢ်အတၢ်အိဉ်သးအပတီၢ် လၢ တၢ်ကဆဲးလီမံအဂီၢ်ဘၣ်. နကီၢ်ရၣ်ကမၤသကိးတၢ်ဒီးန့ၢ် လၢတၢ်ကတီၢ်ထီဉ် တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢတၢ်လိဉ်ဘၣ်အီၤတဖၣ်န့ဉ်လီၤ.

၅. ဖိသုဉ်ဆဲးအကတီၢ်တၢ်သမံသမိးမၤကွၢ်မ့ၢ်မနုၤလဲဉ်.

တၢ်မၤကွၢ်မ့ၢ်တၢ်သမံသမိးယိယဖိတခါ လၢတၢ်ကထံဉ်န့ၢ် မ့ၢ်န့ဉ်အံၤ အတၢ်ဒိဉ် ထီဉ်တၢ်အိဉ်သးအိဉ်ဒ်လဲဉ် ဒီးဘၣ်တဘျီကလိဉ်ဘၣ်တၢ် တီၤမၤမၤမၤကလီ လၢအဂၢတဖၣ်န့ဉ်လီၤ. တၢ်မၤကွၢ်အံၤကဲထီဉ်အသးအခါဖဲ ၃ နံဉ်အဘၣ် ၈၀၀ လၢ အတၢ်ဆဲးလီမံလောတီဖိသုဉ်ဝဲၤ အသီ ၃၀ အတီၢ်ပူၤန့ဉ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်

ကိးဘၣ်န့ဉ်ကဝီၤကိုအကီၢ်ရၣ် ဖဲန့ဉ်အိဉ်ဒီးတၢ်သံကွၢ်ဘၣ်ဃး တီၤဖိသုဉ်န့ဉ်တက့ၢ်.

တၢ်ကျိၤဘၣ်သးတၢ်မၤကွၢ်လၢန လီၤကဝီၤန့ၣ် တၢ်ထံၣ်န့ၣ်အိၤသ့ဝဲဒၣ်ဖဲ Help Me Connect ([HelpMeConnectMN.org](https://www.HelpMeConnectMN.org)) မ့တမ့ၢ် နလီၤကဝီၤ ကီၢ်ရၣ်န့ၣ်လီၤ.

၆. မ့ၢ်ယဖိကဘၣ်ထီၣ်တီၤဖိသ့ၣ်ခါ.

တီၤဖိသ့ၣ်န့ၣ် တမ့ၢ်တၢ်လိၣ်ဘၣ်နီၣ်နီၣ် လၢမံၣ်န့ၣ်စိထံၣ်အပူၤဘၣ်. သန့က့ၢ်, တၢ် ဟ့ၣ်သဆၣ်ထီၣ်န့ၣ်လၢ နကဆဲးလီၤနဖိအမံၤလၢတီၤဖိသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ကွၢ်ဘၣ်တၢ် သံကွၢ်ၤ တက့ၢ်.

၇. မ့ၢ်ယဖိအံၤ “အိၣ်ကတၢ်ကတီၤလံၤအသး” လၢတီၤဖိသ့ၣ်ခါန့ၣ်မ့ၢ်ယကသ့ၣ် ညါယံၣ်လဲၣ်.

လၢမံၣ်န့ၣ်စိထံၣ်အပူၤ, တၢ်ကစးထီၣ်တီၤဖိသ့ၣ်လၢအခါဖဲလဲၣ်န့ၣ် တဒီးသန့ထီၣ်လၢသးန့ၣ် ဒီးတဒီးသန့ထီၣ်လၢနဖိမၤတၢ်သ့မန့ၣ်လဲၣ်အဖိခိၣ်န့ၣ်ဘၣ်. ဖိ သ့ၣ်တဖၣ်ဟံတုၤလၢတီၤဒီးပူၤ ဃုာ်ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ် အကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်လီၤ. ကွၢ်တဖၣ်တၢ်လိၣ်ဘၣ်အိၤလၢ ကဆိၣ်ထွဲဒီးသိၣ်လိဖိသ့ၣ်ခဲလၢန့ၣ်လီၤ.

တၢ်အံၤအကါဒိၣ်ဝဲဒၣ်လၢသးပုၤတဖၣ်မၤသကိးတၢ်ပူၤဃီ ဖဲဖိသ့ၣ်တကစး ထီၣ်တီၤဖိသ့ၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. ဟံၣ်ဖိဃီဖိတဖၣ် မ့ၢ်ဖိသ့ၣ်အသရၣ်သမါအခိၣ်ထံး ဒီးအကါဒိၣ်တဖၣ်လီၤ. နက့ၢ်ကမၤသကိးတၢ်ဒီးန့ၣ် လၢတၢ်ကဆိၣ်ထွဲဒိၣ်ခါအဒိၣ် တခါအံၤန့ၣ်လီၤ.

၈. မ့ၢ်ယဖိကဘၣ်ဒီးသမံသမိးအသးတချုးအစးထီၣ်တီၤဖိသ့ၣ်ခါ.

ဖဲတၢ်သမံသမိးမၤကွၢ်(<https://education.mn.gov/MDE/fam/elsprog/screen/index.htm>) အံၤတၢ်လိၣ်ဘၣ်အိၤလၢတီၤဖိသ့ၣ်အ ကီၢ်အသိး န့ၣ်, တၢ်အံၤတမ့ၢ်တၢ်ဒီးစဲးတခါ ဒီးနဖိတလိၣ်မၤန့ၣ်အမးပတီၢ်လၢတၢ် ဟံပနီၣ်ဃာ်အိၤတခါန့ၣ်ဘၣ်. နက့ၢ်ကမၤဝဲဒၣ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအါမံၤအါကလုာ် လၢတၢ်ကသ့ၣ်ညါနဖိတချုး အစးထီၣ်ထီၣ်ကွၢ်အခိၣ်ထံးတသီန့ၣ်လီၤ. သန့က့ၢ်, တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအံၤတၢ်သ့အိၤလၢတၢ်ကတဲဘၣ်နဟံၣ် ဖိဃီဖိဘၣ်သး နဖိအံၤတ အိၣ်ကတၢ်ကတီၤအသးလၢတီၤဖိသ့ၣ်အဂီၢ်ဒီးဘၣ်န့ၣ်တသ့ဘၣ်.

၉. ယဖိအံၤအိၣ်ဒီးတၢ်စဲးခဲ မ့တမ့ၢ် နီၣ်ခိၣ်နီၣ်သးက့ၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ, မ့ၢ်ယကြးခိးအါ ထီၣ် တန့ၣ်ခါ.

ဖိသ့ၣ်ခဲလၢက, ဟံဃုာ်ဖိသ့ၣ်လၢတၢ်ထံၣ်န့ၣ်အိၤလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်စဲးခဲ မ့တမ့ၢ်နီၣ်ခိၣ် နီၣ်သးက့ၢ်ကွၢ်တဖၣ် စးထီၣ်အတီၤဖိသ့ၣ်ဖဲအဝဲသ့ၣ် ပုၤထီၣ် ၅ န့ၣ်အခါသ့ဝဲဒၣ် လီၤ (ကွၢ်ဘၣ်တၢ်သံကွၢ် ၂ တက့ၢ်). တီၤဖိသ့ၣ်ညါန့ၣ်ဟ့ၣ်ဝဲဒၣ်ခွဲးယာ်လၢတသီ ပုၤပုၤ, တန့ၣ်ပုၤပုၤတၢ်ရၣ်တၢ်ကျဲၤတခါ လၢတလိၣ်ဟ့ၣ်အပူၤ လၢဘၣ်တဘၣ် တဘၣ်ထွဲဒီးနဖိအတၢ်ကူၣ် ဘၣ်ကူၣ်သ့လီၤဆီအတၢ်ရၣ်တၢ်ကျဲၤန့ၣ်သ့လီၤ. ဖိ သ့ၣ်တဖၣ်လၢအအိၣ်ဒီး နီၣ်ခိၣ်နီၣ်သး က့ၢ်ကွၢ်တဖၣ် ဒီးန့ၣ်တၢ်မၤစၢၤအတၢ်ဖဲးတၢ် မၤလၢအလီၤအိၣ်တဖၣ် ခီဖျိနီၣ်တဂၢၢ်စုာ်စုာ်အဂီၢ်တၢ်ကူၣ် ဘၣ်ကူၣ်သ့အတၢ်ရၣ် တၢ်ကျဲၤန့ၣ်သ့လီၤ.

စးထီၣ်ဆိဆိတက့ၢ်. ကတီၤတၢ်ဒီးနက့ၢ် ဒ်သိးအဝဲသ့ၣ်ကသ့ၣ်ညါန ဖိဒီးတူၢ်လီၤ မုာ်န့ၣ်ပူၤတတၢ်အပူၤအဂီၢ်တက့ၢ်.

၁၀. မ့ၢ်ယဖိအံၤကလိၣ်ကတီၤ ဒီး/မ့တမ့ၢ် နုာ်ပာ်အဲးကလံးအကျိၣ်ခါ.

တလိၣ်ဘၣ်. ဖိသ့ၣ်တဖၣ်စးထီၣ်တီၤဖိသ့ၣ်ဃုာ်ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အါမံၤအါက လုာ် လၢအပုၤဃုာ်တၢ်က တီၤတၢ်ဒီးတၢ်နုာ်ပာ်အဲးကလံးကျိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ် ညါကျိၣ်အါကျိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအဘျုးအဖျိၣ်အိၣ်လီၤ. ကွၢ်တဖၣ်သိၣ်လိဝဲဒၣ် ပုၤ မၤလိအဲးကလံးကျိၣ်တဖၣ် လၢကျိၣ်ကွၢ်တဘီ လၢတၢ်ကဆိၣ်ထွဲအဝဲသ့ၣ် အ ဟံၣ်ဖိဃီဖိအကျိၣ် ဒီးအလုၢ်လၢထုသန့န့ၣ်လီၤ. တီၤဖိသ့ၣ်တီၤဒီးန့ၣ် ဘၣ်တၢ် မၤကဲထီၣ်အိၤ လၢတၢ်ကဆိၣ်ထွဲဖိသ့ၣ်အ အဲးကလံးအကျိၣ်အတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီ ထီၣ်န့ၣ်လီၤ. နဖိအံၤဘၣ်တဘၣ်ကကြးဝဲဘၣ်ဝဲဒၣ် လၢကျိၣ်အတၢ်တီၤစၢၤမၤ စၢၤအတၢ်ဖဲးတၢ်မၤတဖၣ်အဂီၢ်လီၤ.

၁၁. ယဖိအံၤအိၣ်ဖျိၣ်ဝဲဒၣ်လၢတၢ်ကီၢ်ခါအလါလီၤ, မ့ၢ်ယကြးခိးအိၣ်ခိးတန့ၣ်ခါ.

တလိၣ်ခိးဘၣ်. ဖိသ့ၣ်တဖၣ်စးထီၣ်တီၤဖိသ့ၣ်ဃုာ်ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အါမံၤအါက လုာ်လီၤ. ဖိသ့ၣ်တဂၢၤအခိၣ်န့ၣ်ဒီးအနီၣ်ခိၣ်ထီၣ်ထီထီၣ်ချုးသးဆူညါ ဖဲသးန့ၣ် တခါအံၤအကတီၢ် ဒီးတၢ်ဃုာ်ညါမၤလိန့ၣ်ဖျိၣ်ဝဲဒၣ်လၢ တၢ်ဒုးထီၣ်တီၤဖိသ့ၣ် စဲးခဲန့ၣ် တဟ့ၣ်ကတီၢ်ယံၣ်တၢ်န့ၣ်ဘျုးန့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်.

၁၂. ယဖိအံၤတထီၣ်တၢ်ဘၣ်ဝဲဒၣ်ကတီၤဆိက့ၢ် မ့တမ့ၢ် တၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယာ်ဖိ သ့ၣ်အယီ, မ့ၢ်ယကြးခိးအါတန့ၣ်ခါ.

ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်လဲၤခီဖျိၣ်လၢအလီၤဆီလိာ်သး တချုးအထီၣ်တီၤဖိသ့ၣ် အခါ, ပုၤဒီးအဝဲသ့ၣ်အဟံၣ်ဖိဃီဖိလၢဟံၣ်တဖၣ် မ့တမ့ၢ် ပုၤဟ့ၣ်တၢ်ကွၢ်ထွဲက ဟုကယာ်လၢအဂၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တီၤဖိသ့ၣ်အတီၤဒီးတဖၣ် အိၣ်ကတၢ်ကတီၤ အသးလၢတၢ်ကဆိၣ်ထွဲဖိသ့ၣ်ခဲလၢက ဒီးဟ့ၣ်တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါအဝဲသ့ၣ်ဒီးကွၢ်လၢအ ဂ့ၤတခါန့ၣ်လီၤ.

၁၃. မ့ၢ်ယဖိအပူၤကွၢ်ထွဲကဟုကယာ်တဖၣ်, ကတီၤဆိက့ၢ်အသရၣ်သမါ မ့တမ့ၢ် ပုၤဟ့ၣ်တၢ်အိၣ် ဆူၣ်အိၣ်ချုးတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယာ် တဲဘၣ်ယၤဘၣ်သး တၢ်ဆၢ ကတီၢ်လၢယဖိအံၤ ကြးထီၣ်ဝဲဒၣ်တီၤဖိသ့ၣ်လၢ အခါမတၢ်လဲၣ်န့ၣ်ခါ.

ပုၤကွၢ်ထွဲကဟုကယာ်တဖၣ်, ကတီၤဆိက့ၢ်အသရၣ်သမါ ဒီးပုၤဟ့ၣ်တၢ်အိၣ် ဆူၣ်အိၣ်ချုးတၢ်ကွၢ်ထွဲ ကဟုကယာ်တဖၣ် မၤစၢၤဆိၣ်ထွဲနဖိအတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီ ထီၣ်ဘၣ်ဆၣ် လၢခဲကတၢ်တၢ်ဆၢတၢ်လၢ တၢ်ကစးထီၣ်တီၤဖိသ့ၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ဟံၣ် ဖိဃီဖိအတၢ်ဃုထၢတခါလီၤ.

၁၄. ဖဲယဖိအံၤအသးမ့ၢ်အိၣ် ၄ န့ၣ်ဖဲစဲးပထုဘၣ် ၁ သီန့ၣ်မ့ၢ်အစးထီၣ်တီၤဖိ သ့ၣ်သ့ခါ.

ဖိသ့ၣ်လၢအသးစၢ်န့ၣ် ၅ န့ၣ်ဖဲလၢစဲးပထုဘၣ် ၁ သီမ့တမ့ၢ်တချုးန့ၣ်သီလါအံၤ န့ၣ် ဘၣ်တဘၣ် တၢ်ကဟံၣ်အိၤဒ်အမ့ၢ် တၢ်ဆဲးလီၤမံၤလၢအဆိသ့လီၤ. သမံသ မိးဘၣ်ဒီးနကီၢ်ရၣ် လၢတၢ်ကမၤလိန့ၣ်ဘၣ်သး အဝဲသ့ၣ်အတၢ်ထီၣ်ကွၢ်လၢအဆိ အဖိလစံၣ်န့ၣ်တက့ၢ်.

၁၅. မ့ၢ်ကမျၢၢ်အက့ၢ်တီၤဖိသ့ၣ်န့ၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ကလီၤအါခါ.

နဖိအိၣ်ဒီးခွဲးယာ်လၢ ပဒိၣ်တီၤဖိသ့ၣ်ကွၢ်လၢအကလီၤန့ၣ်လီၤ. ဖိသ့ၣ်တအိၣ်ဝဲဒၣ် နီၣ် တဂၢၤလၢတၢ်ကဟံၣ်အိၤလၢကွၢ်အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ်အချုး ဖဲအဟံၣ်ဖိဃီဖိ ဟ့ၣ် အဘူးအလဲမ့ၢ်တန့ၣ်ဘၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. ကွၢ်တဖၣ်မၤကွၢ်ဖိတဖၣ်ဟံစိပီးလီ ဒ်သိး စၢၢ်ဘိဒီးလံာ်ကွဲးနီၣ်တၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒုးသ့ၣ်ညါဘၣ် နဖိအက့ၢ် ဖဲနမ့ၢ် လိၣ်ဘၣ်တၢ်မၤစၢၤဃုာ်ဒီးပီးလီတဖၣ်အံၤန့ၣ်တက့ၢ်.

လၢတၢ်ဂဲၤတၢ်ကျိၤဆူညါလၢတၢ်ဆဲးလီၤမံၤလၢတီၤဖိသ့ၣ်အဂီၢ်, န့ၣ်လီၤကွၢ် ဖဲ မံၣ်န့ၣ်စိထံၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ဝဲကျိၤ တီၤဖိသ့ၣ်အဟံၣ်ယၤဘျုးစဲကဘျုး (<https://education.mn.gov/MDE/fam/k/>) န့ၣ်တက့ၢ်